

ОМЕЛЬЧУК А. О.

аспірант

Східноєвропейський національний університет ім. Л. Українки

pavlixa@mail.ru

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЦІЛЬОВИМИ ПРОГРАМАМИ

Однією із найважливіших форм управління національним господарством визначено державне програмування, що, у свою чергу, передбачає застосування програмно-цільового методу планування в державному управлінні економікою у вигляді розробки і практичної реалізації періодично доповнюваної та змінної сукупності цільових програм. У статті розкрито сутність та значення застосування цільових програм в управлінні національним господарством. Зазначено, що державні цільові програми формуються у відповідності з виникненням або загостренням соціально-економічних та екологічних проблем народногосподарського масштабу і значення, вирішення яких вимагає концентрації чи залучення необхідних ресурсів. У статті наголошується на доцільності реалізації цільових комплексних програм та національних проектів соціально-економічного розвитку регіонів і країни в цілому. Зазначаються сучасні підходи до управління цільовими програмами, що знайшли широке застосування у світовій практиці державного регулювання економікою.

Ключові слова: управління національним господарством, державне програмування, програмно-цільовий метод, цільові програми, національні проекти, аутсорсинг, бенчмаркінг, реінжиніринг.

ОМЕЛЬЧУК А. А.

аспірант

Восточноевропейский национальный университет им. Л. Украинки

pavlixa@mail.ru

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ЦЕЛЕВЫМИ ПРОГРАММАМИ

Одной из важнейших форм управления национальным хозяйством определено государственное программирование, что, в свою очередь, предусматривает применение программно-целевого метода планирования в государственном управлении экономикой в виде разработки и практической реализации периодически дополняемой и переменной совокупности целевых программ. В статье раскрыта сущность и значение применения целевых программ в управлении национальным хозяйством. Государственные целевые программы формируются в соответствии с возникновением или обострением социально-экономических и экологических проблем народнохозяйственного масштаба и значения, решение которых требует концентрации или привлечения необходимых ресурсов. Отмечается целесообразность реализации целевых комплексных программ и национальных проектов социально-экономического развития регионов и страны в целом. Указываются современные подходы к управлению целевыми программами, которые нашли широкое применение в мировой практике государственного регулирования экономики.

Ключевые слова: управление национальным хозяйством, государственное программирование, программно-целевой метод, целевые программы, национальные проекты, аутсорсинг, бенчмаркінг, реинжиниринг.

OMELCHUK A. O.

postgraduate student

Lesya Ukrainka Eastern European National University

pavlixa@mail.ru

CURRENT APPROACHES TO THE MANAGEMENT OF TARGETED PROGRAMS

The programming is defined as one of the most important forms of national economy management. Programming involves the use of program-target method of planning in the public management of the economy in the form of development and implementation of the set of programs, which periodically are supplemented and changed. The essence and importance of application of targeted programs in the management of a national economy is described in the article. State targeted programs are formed in accordance with the emergence or worsening social, economical and environmental issues of national economic and their solutions require concentration or attraction of the necessary resources. The emphasis was made on the necessity of realization of targeted complex programs and national projects of social and economical development of the regions and the country as a whole. The current approaches to the management of targeted programs that are widely used in the world practice of state regulation of the economy are indicated in the paper.

Keywords: management of national economy, public programming, program-target method, targeted programs, national projects, outsourcing, benchmarking, reengineering.

Постановка проблеми. Однією із найважливіших форм управління національним господарством являється державне програмування. Окрім того, модернізація національної економіки України та суспільства, визначена як основне завдання Програми економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», вимагає виходу країни на шлях стратегічного програмування соціально-економічного розвитку [1, с. 4].

Державне програмування передбачає застосування програмно-цільового методу планування в державному управлінні економікою у вигляді розробки і практичної реалізації періодично доповнюваної та змінної сукупності цільових економічних програм, що формуються у відповідності з виникненням або загостренням соціально-економічних та екологічних проблем народногосподарського масштабу і значення, вирішення яких вимагає концентрації чи залучення необхідних ресурсів [2, с. 189].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день вітчизняними та зарубіжними вченими і практиками здійснено значний внесок у становлення та розвиток цільового програмування в управлінні національним господарством. Зокрема, авторським колективом Національного інституту стратегічних досліджень [1] розкрито значення національних проектів в стратегії економічної модернізації України що, в свою чергу, визначені інструментами реалізації завдань відповідних державних цільових програм. В. В. Дергачова та О. А. Прокопов [5] вивчають досвід використання програмно-цільових інструментів щодо підвищення конкурентоспроможності інформаційної індустрії в зарубіжних країнах. О. В. Федорчак у своїй праці [7] розкриває сутність інноваційних інструментів управління цільовими проектами та програмами. Однак, питання щодо впровадження методології управління національними проектами та державними цільовими програмами у сферу державного управління потребують подальшого ґрунтовного вивчення.

Постановка завдання. Основна мета статті полягає у визначенні сутності державних цільових програм та з'ясуванні їх ролі в управлінні національним господарством. При цьому значна увага приділяється розгляду сучасних підходів до управління комплексними цільовими програмами та національними проектами. Досягнення означеної мети передбачило постановку та вирішення наступних завдань: здійснити характеристику державного програмування як важливої форми управління національним господарством; визначити зміст поняття «державна цільова програма»; обґрунтувати важливість та необхідність застосування цільових програм в управлінні державою; висвітлити необхідність застосування сучасних підходів до управління цільовими програмами, що знайшли широке застосування у світовій практиці державного регулювання економікою.

Виклад основного матеріалу. Термін «економічне програмування» виник в радянській економічній науці, яка прагнула довести, що в умовах капіталістичної системи господарювання планування неможливе у зв'язку з відсутністю власності на засоби виробництва [2, с. 188].

«Сутність програмування полягає в аналізі стану національної та регіональної економіки, виявленні проблем, які не можуть вирішити ринкові механізми, розробці та реалізації окремих соціальних, економічних та екологічних завдань» [3]. Програмування передбачає застосування комплексного підходу і цілеспрямованого розподілу ресурсів для вирішення визначеної проблеми та досягнення поставленої цілі [4, с. 103].

«Програмування, як форма державного регулювання, має такі специфічні особливості: 1) втручання держави в економіку не ліквідує стихійність у ринкових перетвореннях, а лише коректує цей процес; 2) програмування є елементом сучасної ринкової організації економіки, оскільки держава не керує агентами ринку, а лише спрямовує їхню діяльність; 3) основою програмування є структурне регулювання; 4) програмування як форма впливу на економіку є системним і комплексним» [3].

У вітчизняній науковій літературі під економічним програмуванням найчастіше

розуміється планування, що базується на застосуванні програмно-цільового методу та проявляється в розробці і реалізації державних соціально-економічних програм. Як наслідок, відбувається зближення і навіть ототожнення термінів «економічне програмування» і «програмно-цільове планування».

Програмно-цільовий метод являється способом вирішення масштабних і складних соціально-економічних проблем шляхом розробки та проведення органами управління (із залученням учасників, виконавців) сукупності взаємопов'язаних системних засобів, направлених на досягнення відповідних цілей щодо усунення, придушення, чи пом'якшення визначеної проблеми.

«В сучасних умовах посткризового становлення економічних процесів в країнах світу зберігається актуальність використання програмно-цільових інструментів у вирішенні проблем розвитку окремих галузей, видів діяльності національних товаровиробників з метою подальшого досягнення кардинальних зрушень в економічній сфері. Основними перевагами програмно-цільового методу державного управління є індикативність, системність постанови завдань, єдність методологічних і методичних підходів до рішень завдань, здатність концентрувати обмежені матеріальні й фінансові ресурси, можливість використовувати ефект мультиплікатора при цільовому використанні обмежених бюджетних ресурсів за рахунок додаткового залучення позабюджетних коштів і забезпечення суспільного контролю» [5].

Найбільш стисло формулу програмно-цільового методу можна подати у вигляді логічного ланцюжка «цілі – шляхи – засоби – організація виконання» [2, с. 189].

Одним з інструментів, що використовується в системі управління національним господарством є розробка та реалізація цільових програм. Цільові комплексні програми відіграють важливу роль у розвитку національної економіки. Вони являються одним з найважливіших засобів реалізації структурної політики держави, активного впливу на виробничі та економічні процеси.

В Законі України «Про державні цільові програми» [6] державна цільова програма визначається як «комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням».

Об'єктами цільових комплексних програм являються найбільш вагомні економічні і соціальні проблеми, галузі, сфери, різноманітні напрямки наукових досліджень.

Державна цільова програма розробляється за сукупності наступних умов [6]: «існування проблеми, розв'язання якої неможливе засобами територіального чи галузевого управління та потребує державної підтримки, координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; відповідності мети програми пріоритетним напрямкам державної політики; необхідності забезпечення міжгалузевих і міжрегіональних зв'язків технологічно пов'язаних галузей та виробництв; наявності реальної можливості ресурсного забезпечення виконання програми».

«Світова практика пропонує широкий спектр інноваційних інструментів управління, які можна використовувати для розробки і реалізації цільових програм і проектів. Такими інноваціями в управлінні є: аутсорсинг (outsourcing) – передача організацією визначених функцій іншій компанії, що спеціалізується у відповідній сфері; бенчмаркінг (benchmarking) – вивчення найкращого досвіду управління і впровадження його у власну діяльність; реінжиніринг (reengineering) – фундаментальне переосмислення діяльності та відповідні дії для досягнення різких, кардинальних змін» [7].

Однак, на сучасному етапі, «з одного боку, поки що існує вагомий розрив між розвитком теорії управління проектами та практикою її використання, а з іншого – нові області застосування методології управління проектами потребують подальшого розвитку і адаптації відомих методів та інструментарію до конкретних нових умов розвитку» [8].

Висновки. В останні роки в Україні відбуваються кардинальні зміни, пов'язані з реформуванням економіки і перетворенням господарського комплексу з урахуванням його регулювання ринковими відносинами. Впровадження в практику управління цільовими програмами та проектами вказаних інструментів сприятиме підвищенню їх результативності та, як наслідок, ефективного вирішенню актуальних проблем соціально-економічного розвитку країни в цілому. В ході подальших досліджень передбачається вивчення питань щодо вдосконалення методичних принципів розробки, та оцінки ефективності реалізації цільових програм.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити висновок, що розроблення та реалізація державних цільових програм є ефективним інструментом підвищення соціально-економічних показників розвитку країни. При цьому, важливо вдосконалювати методологію управління державними програмами та національними проектами, оволодіти якою повинні не лише представники бізнесових структур, а й, насамперед, представники державних органів влади.

Список використаних джерел

1. Національні проекти в стратегії економічної модернізації України : [аналітична доповідь]. – К. : НІСД, 2013. – 57 с.
 2. Райзберг Б. А. Государственное управление экономическими и социальными процессами : [учеб. пособие] / Б. А. Райзберг. – М. : Инфра, 2010. – 384 с. – (Высшее образование).
 3. Костандогло М. Ф. Проектний та програмний підходи до управління розвитком регіону [Електронний ресурс] // Регіональна політика та регіональний розвиток в Україні : матеріали I-го ВЕБ-семінару для представників вищих навчальних закладів, органів публічної влади, громадських організацій (м. Одеса, 15 червня 2013 року) / М. Ф. Костандогло. – Режим доступу : http://www.oridu.odessa.ua/7/11/file/rez_wb.pdf
 4. Антонова Н. Б. Государственное регулирование национальной экономики : [курс лекций] // Н. Б. Антонова, Хорошко О. Б. – Минск : Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь. – 2009. – 253 с.
 5. Дергачова В. В. Досвід використання програмно-цільових інструментів щодо підвищення конкурентоспроможності інформаційної індустрії в зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / В. В. Дергачова, О. А. Прокопов. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2011_2/tom2/095.pdf
 6. Закон України «Про державні цільові програми» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=110381&cat_id=77948
 7. Федорчак О. В. Інноваційні інструменти управління цільовими проектами та програмами [Електронний ресурс] / О. В. Федорчак. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/1/10.pdf>
 8. Павліха Н. В. Управління сталим розвитком просторових систем: теорія, методологія, досвід : [монографія] / Н. В. Павліха. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2006. – 380 с.
-